

Legislativa

Novela zákona o ochraně přírody a krajiny: lepší postavení pro obce

FOTO: MAREK DRHA

Národní parky jsou celosvětově uznávanou kategorií chráněných území, které konkrétní stát vyhláší za účelem ochrany rozsáhlých přírodních komplexů vyskytujících se na jeho území. Ve většině případů se přitom jedná o území z přírodního hlediska mimořádně cenná, v některých případech dokonce unikátní. Ochranou těchto území společnost deklaruje vědomí zodpovědnosti vůči přírodním hodnotám, které zdědila po svých předcích a které by měla předat budoucím generacím.

Vladimír František Mana

Zákony chránící přírodu a krajinu patří ve většině vyspělých států ke speciálním právním předpisům, jejichž aplikace vyžaduje vysokou míru odborných znalostí a informací. V České republice datujeme vznik zákona o ochraně přírody a krajiny rokem 1992. V současné době tedy máme za sebou 23 let praktických zkušeností s používáním tohoto právního předpisu. Zkušeností nejenom z území národních parků a chráněných krajinných oblastí, ale také z menších územně izolovaných přírodních rezervací a přírodních památek. Samostatné a problémově dosti obsáhlé oblasti, které tento zákon mimo jiné také řeší, bezesporu představuje ochrana vzácných druhů rostlin a živočichů, ochrana dřevin nebo ochrana významných krajinných prvků.

V roce 1992 patřil český zákon o ochraně přírody a krajiny k velmi komplexním a v té době i pokrokovým legislativním předpisům srovnatelného typu v rámci celé Evropy. Snad právě proto prošel tento předpis první velkou novelizací až v roce 2004 v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie. Takzvaná implementace evropského práva do národních předpisů byla v té době nezbytnou podmínkou přijetí naší země do Evropské unie.

Důvody navrhované úpravy zákona

Nejenom vstup České republiky do Evropské unie, ale také pokračující změny evropské legislativy a relativně

dynamický rozvoj české společnosti byly důvodem dalších úprav zákona o ochraně přírody a krajiny. V oblasti zákonného vymezení národních parků je již několik let zřejmé, že zákonná ustanovení formulovaná před třídaceti lety jsou stále méně vhodná pro praktickou ochranu přírody na území národních parků. Nové odborné a vědecké poznatky a podrobnější informace o stavu přírody v národních parcích vyžadují také modifikaci postupů při správě národních parků, které musí být pochopitelně prováděny v souladu s platnými právními předpisy.

Jak bylo uvedeno výše, je zákon o ochraně přírody a krajiny zákonem speciálním ve vztahu k některým dalším zákonům. V posledních patnácti letech přitom v České republice vstoupily v platnost zcela zásadní právní předpisy, například správní řád, které obecně upravují postupy orgánů státní správy, tedy i orgánů ochrany přírody. Je přitom žádoucí, aby zákon o ochraně přírody a krajiny byl nejenom kompatibilní s novými zákony, ale aby efektivně využíval nástroje, které nové zákony zavádějí a které v roce 1992 v českém právním systému neexistovaly.

Hlavní zásady navrhované změny zákona

Analýzy dosavadních více než dvacetiletých zkušeností praktické aplikace zákonných ustanovení v existujících národních parcích v České republice vedly Ministerstvo životního prostředí k rozhodnutí připravit komplexní

novelu zákona o ochraně přírody a krajiny v ustanoveních týkajících se národních parků. Úprava zákonných ustanovení v rámci již existujícího právního předpisu (zákona o ochraně přírody a krajiny) má na rozdíl od vytvoření samostatných zákonů pro každý existující i případný budoucí národní park několik nesporných výhod, mezi které každopádně patří:

- jednodušší a přehlednější legislativní systém,
- lepší provázanost na další zákonná ustanovení v oblasti ochrany přírody a krajiny,
- lepší aplikovatelnost zákona.

Jednoduchost, přehlednost a srozumitelnost byly důležité atributy a zásady, které stály na samém počátku přípravy této novely zákona dotýkající se oblasti národních parků. Ve finální podobě pak návrh novely přináší následující zásadní návrhy změn.

Přesnější definice předmětu a cílů ochrany a poslání národních parků

Jsou nezbytné pro stanovení základních parametrů území, které by mělo být součástí národního parku. Vývoj společnosti, vývoj poznání v oblasti ochrany přírody a celosvětové trendy v oblasti ochrany národních parků jsou důvodem přesnějšího vymezení těchto pojmů také v české legislativě. Jako poslání národního parku jsou mimo jiné uvedeny také udržitelný rozvoj života místních obyvatel a šetrné turistické využívání území národního parku.

Revize a nové vymezení základních podmínek ochrany území národního parku

Na rozdíl od platného pojetí je navrženo nevázat základní ochranné podmínky (zákazy) na takzvané zóny ochrany přírody a vymezit pouze zákazy platné na území celého národního parku a pak zákazy platné mimo zastavěná a zastavitelná území obcí. Tímto způsobem by byly ze zákona odstraněny například dnes neodůvodněné zákazy typu rozdělování otevřeného ohně na zahradě nebo vjezd mimo silnice a místní komunikace v zastavěném území obce. Naopak by bylo možné na území národních parků regulovat nové typy aktivit, například ohňostroje, se kterými zákon v roce 1992 nepočítal. Oddělením zákazů od zonace by byl také odstraněn dnes platný zákaz vstupu mimo vymezené cesty v dnešní I. zóně národních parků. Návrh dále odstraňuje celou řadu duplicít u základních a bližších podmínek ochrany, které byly způsobeny ne zcela kompatibilní formou předpisů, jimiž byly vyhlášovány tři ze čtyř současných národních parků, se zákonem o ochraně přírody a krajiny.

Nové pojetí zonace národních parků

Je předpokladem odborně kvalitnějšího provádění managementu území národního parku. V národních parcích budou vymezeny čtyři typy zón, které by určovaly cílový stav dílčího území, kterého má být dosaženo, a tím i základní zásady péče o lokality zařazené do těchto zón. Ná-

rodní parky budou nově členěny na zónu kulturní krajiny, zónu soustředěné péče o přírodu, zónu přírodě blízkou a zónu přírodní. Změny zonace národních parků by byly prováděny po podrobné odborné analýze a na období minimálně 15 let, aby byla zajištěna dlouhodobá stabilita vývoje území národních parků.

Vymezení klidových území

Je novým prvkem v péči o národní park. Klidová území budou novým nástrojem regulace pohybu v těch částech národního parku, kde je z důvodu ochrany přírody nezbytné usměrňovat pohyb návštěvníků parku na předem vyznačené cesty a chodníky, a to buď celoročně, nebo v konkrétních obdobích roku. Na rozdíl od současného pojetí umožní zavedení klidových území přesnější zacílení regulace pohybu návštěvníků na odborně přesněji vymezených plochách, snížení celkové regulace pohybu a v konečném důsledku větší otevření národních parků zájemcům o jejich hlubší poznání a obecně všem návštěvníkům. Pohyb vlastníků a nájemců pozemků v klidových územích regulován nebude.

Využití institutu opatření obecné povahy při schvalování důležitých dokumentů

Je dalším z nových prvků správy národních parků. Vymezování klidových území a schvalování některých dalších dokumentů by bylo prováděno opatřením obecné povahy, které je pro

Březník, nad hájenkou – přirozená obnova

FOTO: HANA ROSENKRANZOVÁ

Přínosy navrhované úpravy zákona

Ministerstvo životního prostředí připravilo novelu zákona o ochraně přírody a krajiny s jednoznačným úmyslem zkvalitnit zákonné vymezení národních parků v České republice a vytvořit dobrý právní nástroj pro kvalitnější státní správu a odborný management území národních parků.

Vedle možnosti efektivnějšího managementu území národních parků je však třeba zmínit ještě několik dalších benefitů, které by připravená novela mohla přinést, projde-li úspěšně celým legislativním procesem a vstoupí-li v platnost. Jedná se o následující přínosy:

- dlouhodobá stabilita a udržitelný rozvoj území národních parků,
- přehlednější pravidla pro návštěvníky národních parků i pro místní obyvatele,
- možnost nižší míry regulace a administrativní zátěže místních obyvatel,
- možnost většího otevření území národních parků návštěvníkům a turistům,
- možnost většího turisticky šetrného využívání území národních parků,
- možnost silnějšího postavení obcí a vlastníků pozemků při schvalování hlavních dokumentů správy národního parku,
- možnost využití moderních a odborně podložených postupů v ochraně přírody na území národních parků.

tento typ správních úkonů vhodnější a zajišťuje silnější postavení nejenom vlastníkům pozemků, ale také obcím, které by se tak mohly efektivněji spolupodílet na správě národních parků.

Nové pojetí návštěvních řádů

Nově půjde o ryze informační nástroj, který sám nestanoví jakékoli podmínky regulace na území národního parku, ale bude návštěvníky informovat o existujících klidových územích, o omezeních vyplývajících z právních a jiných předpisů a případně bude poskytovat další informace. Návštěvní řád by byl dostupný jak v tištěné, tak v elektronické podobě.

Zásady péče o národní parky

Měly by postupně nahradit existující plány péče o národní parky. Zásady péče by na rozdíl od plánů péče měly mít jednodušší a přehlednější strukturu a budou lépe využitelné pro odborný management území národních parků. Zásady péče budou podobné, jako tomu je nyní u plánů péče, projednávány s obcemi a v radách národních parků a měly by umožnit stanovení dalších rozvojových cílů v území, což současné plány péče neumožňují.

Rada národního parku

Zůstane jako doposud iniciativním a konzultačním orgánem, jehož členy jmenuje ředitel správy národního parku.

***

Stručně uvedené a popsání hlavní návrhy změn jsou základem kostrou aktuálního vládního návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny, kterou by měl v nejbližší době projednat Parlament České republiky.

Je pochopitelné, že sama legislativa vytváří pouze předpoklad pro více či méně dobrou správu konkrétního území. Naprosto klíčovou roli hrají lidé, a to nejenom pracovníci správ národních parků, ale také sami občané. I dobrý zákon může být nesprávně použit, nebo dokonce zneužit. Je úkolem každého ministerstva, aby vedle kvalitní legislativní práce zajistilo také kvalitní výkon státní správy.

Závěr

Počet platných právních předpisů v České republice vzrostl od roku 1990 více než patnáctinásobně. A pouze částečně může za tento obrovský nárůst vstup naší země do Evropské unie. Mělo by být proto naší přirozenou snahou tento trend zastavit a postupně začít zjednodušovat český legislativní systém. V oblasti ochrany přírody a krajiny takové možnosti určitě jsou a postup, který zvolilo Ministerstvo životního prostředí v případě této novely zákona o ochraně přírody a krajiny, tomu plně odpovídá. Nikoli cesta tvorby nových zákonů, které budou řešit dílčí nebo lokální problémy, ale cesta zkvalitnění, zpřehlednění a zjednodušení existujících zákonů je cestou správnou. ■

FOTO: ARCHIV MŽP

Ing. Vladimír František Mana je náměstkem pro řízení sekce státní správy na Ministerstvu životního prostředí.